

Чисто єврейський маршрут

Autor: Yury - 22 grudnia 2016 rok

Кажуть, що тільки два великих міста в усьому світі побудовані з ракушняка. Перший — це Єрусалим.

А другий? Ласкаво просимо до Одеси.

Ні, не так: ласкаво просимо до Хаджибею, одне з міст так званої «Ханської України», де іудеї, караїми, мусульманита і християни жили, дружили й дорожили цим. Звичайно, у цій загальній історії було всяке: були християни австрійці і навіть американець, що потрапили у полон до жителів borderland'a («прикордонної території») на території нинішньої Одеської області, були козацькі набіги на міста Прикордоння, включаючи Хаджибей, Кілію, Аккерман, Татарбунари ... Але навіть в останньому містечку, яке вважалося столицею «Команських князів» (тобто половців) з «Генуезької фортецею», що не збереглася до наших днів, був великий прошарок єврейського населення та превалювало прагнення до діалогу, а не замкнутість у колі своєї культури. І все ж були тертя між трьома єврейськими «субетносами»: литваками-ашкеназі, вихідцями з Великого Князівства Литовського, польськими та українськими хасидами. У них був і різний ідиш (наприклад, «шафа» литваки називали «алмер», українські євреї — «шафе», а польські — «шранк»), й зовнішній вигляд відрізнявся, та навіть кулінарні пристрасті: наприклад, різні способи приготування гефілте-фіш — фаршированої риби. Але вже на початку ХХ століття в Одесі відзначається феномен «південного єврейства», що об'єднує «українців» та «литваків». В цілому, співвідношення різних течій іудаїзму було вкрай заплутаним, закрученим на всіляких релігійних, соціальних та етнічних відмінностях, приблизно як у східних релігіях. І різноманітність всіляких доктрин та практик, незважаючи на більш-менш загальну систему ритуалів, ніяк не менше, ніж у буддизмі або індуїзмі. У Великому Князівстві Литовському, територія якого простягалася й до Хаджибея (за однією версією Кочубеїв був заснований князем Вітовтом, як і Вітовка в межах сучасного Миколаєва) ще в XVII столітті зустрічалися навіть слов'яномовні єврейські громади. Імовірно, це був не результат асиміляції, а нащадки доашкеназського єврейського населення, що походило чи то від хозар, чи то від візантійських або близькосхідних євреїв.

Після занепаду Кримського ханства багато караїмів, що стали підданими Російської імперії, перебралися до Одеси та Києва й перейнялися придбанням тут статусу, який дозволяв би їм не відчувати обмеження, що накладаються на євреїв. До 1863 року караїми домоглися повного рівноправ'я з корінним населенням Росії. Це допомогло і під час окупації, коли деяких євреїв записували в караїми, до яких і німці ставилися прихильно. У цьому маршруті ми дізнаємося про праведників світу, які рятували євреїв у важку годину, та про євреїв, які зробили значний внесок у розвиток Одеси, України і навіть Ізраїлю.

© UnexploredCity 2018. All rights reserved.